

<http://kameniar.lnu.edu.ua/>

Пошуки компаративіста: від тексту до меморіалу

9 грудня 2016 року професор кафедри української мови і літератури філософського факультету Загребського університету (Хорватія) доктор історичних та філологічних наук Євген Пащенко прочитав студентам Львівського університету лекцію «Хорвати в Галичині (1914 – 1916 рр.) Пошуки і знахідки».

Окресливши спалахи і згасання українсько-хорватських взаємовідносин від найдавніших часів до сьогодення, створивши цікаву картину переплетення історичної долі двох народів крізь століття й історичні епохи, професор Євген Пащенко підвів слухачів до початку ХХ століття. Саме на прикладі Першої світової війни і створених про неї художніх текстів в хорватській літературі професор розмірковував про те, як може компаративіст зіставляти і по-різному

інтерпретувати прочитане, а також про роль україністики в Загребі у процесі актуалізації історії Галичини для хорватів.

Перша світова війна була страшним потрясінням і трагедією. Професор зосередився на долі хорватів, яких масово відправляли на східний фронт, звідки більшість не повернулася. Вони поховані в чужій землі, а родини не знають де саме шукати їхні могили. Євген Пащенко образно змалював могилу солдата, яку «засипали уламки ХХ століття»: про вояка забули і його сліди в пам'яті згубились на століття, коли завали і груді руїн розгорнули, під ними віднайшли його могилу.

Драма «Галіція» видатного хорватського письменника Мирослава Крлежи, який описав Першу світову війну, відома кожному хорвату. Професор стверджує, що усі хорвати чули про Галичину, але мало хто знає, де саме вона розташована. На прикладі художнього тексту Євген Пащенко проілюстрував як топоніми і гідроніми, використані Мирославом Крлежи привели його до хорватських могил в Галичині. Це стало відкриттям для хорватів, адже виявилось, що літератор не вигадав географічні назви, а детально занотував переміщення хорватських вояків. Століття по тому, їхні могили віднайшли саме завдяки тексту.

Професор показав світлини зі старого цвинтаря, на яких зображено похилені дерев'яні хрести, що вросли в землю, кам'яні обеліски з хорватськими написами, а потім продемонстрував відновлені хорватською стороною військові меморіали і відреставровані пам'ятники.

Дислоковані в галицьких селах хорвати людяно поводитись з українськими селянами, більше того, українці і хорвати співчували і допомагали одне одному. На підтвердження своїх слів, професор демонстрував архівні світлини, на яких закарбовані хорватські вояки на українському весіллі, в церкві, на полі, де разом зі селянами косять сіно, пригощають шоколадом дітей тощо. Він припустив, що хорвати залишили про себе хороші спомини і саме через добре ставлення українських селян їхні поховання в Галичині збереглися донині.

Свідченням позитивних українсько-хорватських відносин є те, що українські селяни впродовж століття берегли поховання хорватських вояків у селі Глибівці Богородчанського району Івано-Франківської області – єдине таке кладовище за межами Хорватії.

Професор проілюстрував світлинами те, як виглядав цвинтар, коли він вперше його побачив, і після його відновлення за хорватської ініціативи та фінансування. Чимало зусиль, за словами професора, затратили на встановлення імен і прізвищ полеглих воїнів, які були збережені в архівах. Тому зараз кладовище – не просто могили невідомих воїнів, це меморіал конкретних офіцерів і солдатів.

Віднайдені поховання викликали широкий суспільний резонанс в Хорватії і далеко за її межами. Євген Пащенко розповів, що від часу сенсаційного відкриття в Галичині хорватських поховань до нього звертаються люди з усіх куточків світу з проханнями віднайти їхніх дідів і прадідів, які поховані на Прикарпатті. Сімейні історії стають стимулом для продовження досліджень.

Також професор ознайомив студентів з книгою «Хорватські гроби 1914 -1918. Карпати, Галичина, Буковина», в якій викладені результати його досліджень і пошуків. Розповів про архітектуру роботи і співпрацю з хорватським Історичним

архівом, у фондах якого зберігають фото, що їх робили хорватські офіцери під час Першої світової війни. Праця щедро ілюстрована тогочасними фотографіями.

Під час своєї лекції Євген Пащенко заохочував студентів Львівського університету досліджувати період Першої світової війни, віднаходити можливі спогади та свідчення, збирати сімейні історії і розповіді для того, щоб надалі з цих фрагментів мати змогу скласти якомога ціліснішу картину того, якою була Перша світова війна для слов'янських народів.

Прес-центр